Työelämä
Anne Salomaa

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvolautakunta 13.2.2024
TyV@eduskunta.fi

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta (HE 104/2023 vp nk. ASA-laki)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoasiassa. Kannatamme direktiiviin perustuvaa esitystä laajentaa ASA-lain kattavuus koskemaan myös lisääntymiselle vaarallisia aineita. Pidämme hallituksen esitystä muilta osin perusteltuna ja oikean sisältöisenä, mutta esitämme muutosta ehdotuksessa esitettyyn rekisteritietoja ylläpitävään tahoon liittyen ja perustelemme tätä muutosesitystä seuraavassa.

Hallituksen esityksessä on asetettu työnantajille uusi velvoite, jonka mukaan työnantajan tulisi säilyttää tiedot lisääntymiselle vaarallisille aineille altistuneista. Tämä poikkeaa aikaisemmasta käytännöstä, koska syöpävaarallisille aineille ja perimää vaurioittaville aineille altistuneista tiedot syötetään vuosittain Työterveyslaitoksen ylläpitämään ASA-rekisteriin ja säilytetään siellä. Lisääntymisvaarallisille aineille altistuneiden tietojen säilytysaika (5 vuotta) on merkittävästi muita lyhyempi aineiden erilaisen vaikutusten ilmenemisajan takia. Tietojen lyhyempi säilytysaika ja siitä seuraava ASA-rekisterin tekninen kehittämistarve ei ole mielestämme perusteltu syy asettaa tietojen säilyttämisvelvollisuutta yrityksille.

ASA-rekisteri on viime vuosina kehitetty sähköiseksi ja yrityksille helppokäyttöiseksi. Olisi monella tapaa perusteltua, että yritysten ei tarvitsisi investoida omien rekistereiden ylläpitoon ja kaikki tieto kertyisi samaan rekisteriin. Toimivaa yhteistä rekisteriä tulisi hyödyntää myös lisääntymiselle vaarallisille aineille altistuneiden henkilöiden tietojen säilytyspaikkana. Pidämme tätä toimintatapaa perusteltuna yrityksille aiheutuvan työmäärän sekä käytäntöjen yhtenäisyyden näkökulmasta. Se olisi tärkeää myös kertyvien tietojen tulevan tutkimuskäytön mahdollistamiseksi.

Tiedot ovat henkilötietoja ja niiden säilyttämiselle on tästäkin syystä tiukat vaatimukset. Ajallisesti tietojen säilyttäminen on tarkkaa; ASA-laki velvoittaisi 5 vuoden säilyttämistä, kun taas perusteeton henkilötietojen

säilytys on tietosuojan takia lainvastaista. Henkilön tiedot on onnistuttava poistamaan tasan 5 vuoden kuluttua viimeisestä merkinnästä ja tämä velvollisuus koskisi myös jokaista asian piiriin kuuluvaa yritystä erikseen. Muissa asiakokonaisuuksissa pyritään yhden luukun tietojen toimitukseen. Mikäli ASA-rekisterin rinnalle tulee yrityksissä säilytysvelvollisuus, on altistumistiedolle kaksi järjestelmää.

Pidämme tärkeänä myös valvontaviranomaisen työn ja työmäärän kannalta, että he voivat nähdä kaikki altistumistiedot samasta rekisteristä. ASA-rekisteriin syötettyinä tiedot olisivat lisäksi yhdenmukaisessa muodossa suhteessa muihin raportoitaviin tietoihin ja eri yrityksistä saatavien tietojen vertailtavuus helposti toteutettavissa.

Tutkimus- ja seurantakäytön näkökulmasta olisi myös perusteltua investoida tätä rekisteröintivelvoitetta toteutettaessa yhtenäiseen tietojen säilytysjärjestelmään, emmekä pidä siitä syntyvää kertakustannusta perusteltuna syynä toimia toisin. Tietojen pyytäminen tutkimus- ja seurantatarkoituksiin yrityksiltä myöhemmin erillisillä kyselyillä olisi yritysten resurssien väärinkäyttöä ja aiheuttaisi tarpeetonta vaivaa tutkimusta toteuttavalle taholle. Tässä kohdassa tehtävillä päätöksillä on mahdollista vaikuttaa siihen, että tiedot ovat suoraan saatavissa ASA-rekisteristä.

ASA-rekisterissä tiedot lisääntymiselle vaarallisille aineille altistuneista voitaisiin säädetyn ajan jälkeen anonymisoida, jolloin aikasarjat altistuneiden määristä esimerkiksi luokitusten laajentuessa saataisiin seurattua. Tämä mahdollistaisi anonymisoitujen tietojen käyttämisen tarvittaessa myös aikarajan jälkeen tutkimuskäyttöön. Mikäli yritykset säilyttävät tietoja itse, on niiden hyödyntäminen tutkimuskäyttöön huomattavasti haastavampaa, eikä Suomeen kerry kattavaa tietoa lisääntymiselle vaarallisille aineille altistumisen osalta.

Näkemyksemme mukaan hallituksen esitystä tulisi muuttaa niin, että Työterveyslaitoksen ylläpitämää ASA-rekisteriä voitaisiin käyttää kaikkien ASA-laissa säilytettäväksi edellytettyjen altistumistietojen säilytykseen.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Anne Salomaa
asiantuntija